

СЛОВО ІСТИНИ

НАРОДНИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Адреса Редакції: 804 Magnus Ave., Winnipeg, Man., Canada.

Передплата річна 2.50 дол. Окреме число 20 центів.

Телефон 591-606.

Рік II.

Лютий, 1949 рік.

Число 4 (16).

НА КІЇВСЬКИХ ГОРАХ.

Кипить грізний Дніпро-Славута
(Тоді ще звався Бористен),
Камінні в порох трощить пута,
І в Понтське Море котить ген.*

Ліворуч пнуться сонні скелі
І мріють в соняшнім фонтані,
А проти них ліси веселі
Побігли ген, стрункі мов лані.

Прибивсь на хвилях грецький човен
Й стає при березі спочити, —
Увесь людьми чужими повен,
Та й наші тут з'явились вміть.

Чужинці, видно, іздалека,
Перун попражив іхні лиця, —
Відома ім степова спека,
Відомі Стрибог та водиця.

Й майнула чутка берегами:
Привезли греки "Добру Вість"!
Народ летить до них без тами, —
А може й щасне скаже гість!

Дніпром не раз вчащають гості,
Товар розвозять та новини, —

* Найстарший список нашого Літопису, т. зв. Лаврентіїв, подає таке: "Дніпро тече джерелом до Понтського Моря, що звється Руським. Кажуть, що цим морем навчав був святий Андрій, брат Петрів. Коли Андрій навчав у Синопі, він прибув до Корсуня, й тут довідався, що недалеко від міста знаходиться гирло Дніпрове. Захотів він піти до Риму (кружною дорогою), а тому прибув до Дніпрового гирла, а звідти пішов у верх Дніпром. Трапилося так, що Андрій прибув до одного місця, й спинився тут переночувати під горами на березі. А вранці він устав та й каже до своїх учнів: "Чи бачите Гори он ті? На Горах тих засяє Ласка Божа. Тут повстане місто велике, й Бог побудує багато Церков". І зійшов Андрій на ті Гори, поблагословив їх, поставив Хреста, і, помолившися Богу, зліз з тієї Гори. І тут пізніше повстал Кіїв".

До них спішать сановні й прості
На їх приманливі берлини.

I збіглись скити чорнокосі,
Широкі вуса пнуть додолу,
Напівдягнені та босі,
Та розум грає в них по чолу.

**

На берег вийшли греки з човна,
Між ними перший був Андрій, —.
В лиці повага невимовна,
На ньому грецький простий стрій.

Андрій вияснював про Бога,
Про всю нову Його Науку:
Спастися кожному спромога,
Кінець прийшов терпіти муку!

"По всьому світі люди — браття,
А Бог Христос — Отець усіх:
За нас Він вiterпів розп'яття,
Він змив зо всіх прадавній гріх"...

Всі пильно слухали Новину,
Вона до серця всім припала,
Й зростала далі тут без впину
Наука Божа досконала.

А з Неба сипалось, як в зливі,
Дощем живним палке проміння,
І душі всіх були щасливі,
Й сміялась Ладонька весіння!...

**

А рано-вранці товпи знову
Понаїзбігалися з довкола,
Й Науку радісну Христову
Андрій вияснює спроквола.

Перун гнівливо морщив чоло,
І стріли падали фонтаном,
Та все заслухалось навколо,
Й бреніло радісно над ланом:

"Погляньте, браття, на ці Гори,
Що всьому Краєві сторожа, —
Христос освятить ці простори,
Тут розцвітеться Ласка Божа!"

Господнє Спасіння кохане
В Горах цих зіркою засяє:
Велике місто тут повстане,
У нім Церков число безкрайє!"...

Стояли готи, мов сп'янілі,
І пили слова ці, як вино...
В Дніпрі завмерли хвилі білі,
І співу птахів не чутно...

**

І Апостол вийшов вверх високо,
І любовно збрить на довкілля:
Кругом, де тільки гляне око,
Все повно радості й весілля!

Дніпро котився в Понтське Море,
Шумлять безбережні ліси,
Довкілля мріяло просторе,
Джерело щастя та краси...

І Андрій благословив крайну,
І на Горах Хреста поставив, —
Означив перший Україну
І на віки вічній прославив!

І руки звів Андрій Угору,
І стояв в Молитві, як тополя:
“Пошли їм, Боже, Віру спору,
Хай тут Твоя святиться Воля!”...

Молитва неслась по просторі
І в Дніпрі купалася луною,
І скіти слухали суворі
З душою простою й ясною.

**

І це прадавнє Слово Боже
На ґрунт родючий плідно впало, —
Воно поганство переможе,
Зіltre його отруйне жало!

І з того часу Первозванна
Засяла Церква в нас Христова:
Цілюща всім Господня Манна,
Найкраща квітка Бога Слова!

На Горах тих засяяв Київ,
Усім ясний Єрусалим:
Із нього Божий Дух повіяв,
І Схід увесь окрився Ним!

Бо Київ — Руським градам Мати,
Столиця Сходові єдина, —
Він буде вічно розцвітати,
Як Православія перлина!

22.I.1949.

† Ларіон.

ТАК ЦЕРКВІ НЕ ТВОРЯТЬ!

Нашій Редакції прислано Архіпастирського Листа Єпископа У. Пр. Ц. Америки й Канади Богдана, який ви-

яснює ту тяжку атмосферу, яка утворилася біля “Собору” в Алентавн 8-9 грудня 1948 р. Подаємо цього Листа в скороченні.

“Свята наша Українська Православна Церква знаходиться в стані неспокійному, в стані внутрішнього хитання... Внеслася до Церкви партійна дімагогія, до керування церковними справами прийшло багато невідповідних людей, які Церкву Святу почали використовувати, як платформу для своїх змагань”.

“І в нашій Українській Православній Церкві в Америці настав неспокій. Настав він тому, що до керування прийшли невідповідні люди, які справи свої персональні ставили вище справ Божих. Наслідком цього був Собор Духовенства, що відбувся в днях 8—9 грудня 1948 року в Алентавні. Цей Собор і його постанови я владою Правлячого Єпископа й Архипастиря уневажнюю, рахуючи його неканонічним”.

А далі подається п’ять тяжких обвинувачень, чому “Собор” був неправомочний. Напр., та група, що без волі Єпископа скликала “Собор”, реклямувала, що на ньому буде присутній Патріярх Атанагорас, “одначе Святіший Патріярх на Собор не приїхав”. “Собор цей був скликаний лише однією групою Духовенства, і на нього прибули тільки ті Священики й Делегати, які були спеціально покликані й були однодумцями з о. Референтом Передсоборової Комісії”. Велася недопущення одностороння агітація серед Духовенства й світських делегатів. Свого Правлячого Єпископа на “Соборі” зробили тільки гоноровим головою, а не керуючим.

“Велика кількість Духовенства з приводу незаконного скликання Собору внесла протест, і до того протесту прилучаються і я, як Єпископ і Архипастир.”

Далі Єп. Богдан подає причини, чому він постанову самовільного Собору про злуку Церков вважає безпредметовою. Підкresлюється, що один із двох кандидатів на очолення цієї Церкви Архиєп. Мстислав “не є в канонічнім еднанні з Вселенським Церковю”. І до цього додається: “Відомо, що Вінницький Єпископ Мстислав не мав уповноваження своєї Церкви й Консисторії, а лише, при помочі кількох своїх симпатиків в Америці, та

при помочі їх демагогічних впливів вів свою пропаганду, й спрітно хотів загарбати єпископський жезл в Америці. Непокликаний урядовою дорогою на Собор, він усеж таки приїхав і сидів у готелю, дожидаючи свого виборання на Соборі. Доказом того є, що пізно ввечері 8 грудня з'явився на бенкеті. Цей його чин не можна назвати етичним".

Далі читаемо: "Зогляду на всі вищенаведені факти, Собор був: а) односторонній, б) проти волі Правлячого Єпископа, в) ціла Церква не була заступлена, а тому заявлю, що надзвичайний Собор У.П.Ц. в Америці в днях 8—9 грудня 1948 р. і його ухвали неканонічні".

"Усі вищезгадані події внесли смуту й неспокій в наше церковне життя, і я, як Єпископ і Архипастир, примушений був вжити крайніх кардинальних заходів, а саме: дня 25 січня 1949 р. я розв'язав стару Консисторію, склад якої спричинився до неспокою в житті 'нашої Церкви', закидається цій Консисторії також "негідна продаж Катедри". Тоді ж призначена нова Консисторія, а також узятий до своїх рук "Український Вістник", що давно вже був віднятий від Єпископа й писав, що хотів, а тепер він 'буде вести Духовенство й мирян "правдивою дорогою". Повідомляється на кінці, "що буде скликаний звичайний Собор у відповідний час".

До цього додамо, що Секретар Патріарха Атанагораса запросив Митрополита Іларіона на цей Собор, але на Іларіона був зроблений донос, і видану візу на переїзд до Америки забрали назад. Донос був безпідставний, і візу М. Іларіонові вернули, але іхати на "Собор" було пізно...

Як нас повідомляють, А. Мстислав склав на руки Американського Екзарха прохання прийняти всю греко-православну Церкву в Канаді й усю УАПЦ на еміграції під руку грецького Екзарха (не Патріарха) Америки. Справу обіцяно розглянути. Через це й виникла справа вищеописаного Собору.

**Приєднуйте нових передплатників!
Заплатіть свої залегlostі! Пришліть
свій даток на Фонд Видавництва!**

З ЖИТТЯ ХОЛМСЬКО-ПІДЛЯСЬКОЇ ЄПАРХІЇ В Р. Р. 1939 — 1944.

III.

Праця Митрополита Іларіона, як Холмсько-Підляського Архипастыря.

Ревно й енергійно приступив Холмсько-Підляський Архипастир Високопреосвященніший Митрополит Іларіон до тяжкої праці відновлення й упорядковання релігійно-національного життя однієї з стародавніх Українських Єпархій — Єпархії Холмсько-Підляської, закликаючи до неї духовенство, інтелігенцію, молодь та всіх бого любивих вірних Єпархії. "Божому Провидінню", писав у своєму Архипастирському Листі з дня 13 грудня 1940 року Високопреосвященний Іларіон, — "вгодно було поставити мене на чолі Холмсько-Підляської Єпархії, на чолі тієї Землі, що за останніх 20 літ жила тяжким мученицьким життям. Божому Провидінню вгодно було покласти на мої немічні плечі тяжкого хреста впорядкувати саме ту Єпархію, що витерпіла найбільше зо всіх інших. Робота перед нами, як на неораному полі, — але ми не боїмося безміру цієї праці! Не боїмося, бо глибоко віримо в Божу Правду, глибоко віримо в Господню вседіючу допомогу, а тому всі мусимо стати до праці в Боговому винограднику. Праці для повного впорядкування Святої Православної Української Церкви в Холмсько-Підляській Єпархії так багато, що її виконати зможе тільки вся об'єднана Церква". Тому Митрополит Іларіон у своїх проповідях і Архипастирських листах, а також під час різних урочистостей голосно кликав: "Працюймо для Українського Народу", бо "Праця для Народу — то праця для Бога"!

Такими словами Холмсько-Підляський Архипастир промовляв до своєї пастви, що життя її за останніх 20 літ назвав мученицьким. Скільки любові й скільки зрозуміння для тих, що змушені були терпіти, а одночасно який гарячий заклик працювати з радістю, для впорядкування зруйнованого ворогами церковно-парафіяльного та національного життя Єпархії.

Об'єднана в творчій радісній праці зо своїм Архипастирем Холмсько-Підляська Єпархія на протязі кількох літ цілком змінила своє обличчя, — вона

стала національною щодо своєї форми та щодо свого духа. Митрополит Іларіон дав Духовенству й вірним правдиве й повне розуміння нашої Української Православної Церкви та вказав на її творчу роль в житті нашого народу в минулому й майбутньому. Ідеологія нашої рідної Церкви була нарекслена не тільки на папері, але в серцях Духовенства й Вірних.

Щодо поодинок ділянок життя Єпархії, то, мимо всіх труднощів, що спричинені були довголітньою неволею нашого народу та військовими обставинами, завдяки великим зусиллям Холмсько-Підляського Архіпастиря та Його мудрому провідництву, всюди можна було бачити надзвичайно великіся осягнення.

Передусім відновлено стародавню традицію Української Православної Церкви щодо Єпархіальних Соборів. Владика Іларіон своїм зарядженням від 19 травня 1941-го року скликав Перший Річний Єпархіальний Собор до свого Катедрального міста Холма. Цей Собор, перший у відновленій Українській Холмсько-Підляській Єпархії, і перший по 150-літній перерві української традиції, зібрався 21, 22 і 23-го жовтня 1941-го року в Богохранимому княжому місті Холмі в Архієпископській Палаті на Святій Даниловій Горі. До Собору вільними голосами обрано було на місцях 51 членів: 30 членів від Духовенства, 2 члени від монашества і 19 членів від мирян. Собор цей, по пильних розважаннях над невідкладними церковними справами Холмсько-Підляської Єпархії силою, дійством та благодатю Пресвятого Духа однодушно вільними голосами ухвалив постанови, які лягли в основу життя Єпархії на соборних підставах.

До праці над розбудовою релігійно-національного життя Єпархії Високопреосвященнішим Митрополитом Іларіоном були покликані до життя такі інституції й установи: 1) Архиерейська Рада, яка складалася з найчільніших представників громадянства, та яка на своїх засіданнях, що час від часу відбувалися в Архієпископській Палаті, розглядала всі найважніші актуальні справи з біжучого церковно-національного життя Єпархії. 2) Холмсько-Підляська Духовна Консисторія, члени якої були вибрані Єпархіальним Собором і затверджені на своїх

становищах Єпархіальним Архиерейством, 3) Єпархіальний Місійний Комітет, 4) Районові й Деканальні Місійні Комітети, 5) Деканальні Ради, яких завданням було розглядати непорозуміння між членами Причту та інші справи, що вимагали спільногополагодження їх на місці. 6) Єпархіальний Склад церковних речей, 7) Єпархіальне Свято-Богородичне Братство, яке об'єднувало й керувало діяльністю всіх парафіяльних старших і молодечих Братств та займалося добровільними справами, 8) Церковне Видавництво 9) Єпархіальна Друкарня, 10) Єпархіальна Бібліотека, що нараховувала вже понад 15,000 томів книжок, 11) Єпархіальна Книгарня, 12) Духовна Семінарія, яка ступнево перетворювалася в Духовну Академію, 13) Комітет Відновлення Холмського Катедрального Собору, який одночасно працював над відновленням Архиерейської Домової Церкви, а також над упорядкуванням цілком зруйнованих і спрофанованих польськими езутітами, які перед другою світовою війною панували на Святій Даниловій Горі, Печер (до них вони викидали сміття, а там же поховані не тільки наші королі, але також уніяцькі єпископи). Печери упорядковано і уряджено в них Даниловську Церкву. Шоденно цілі екскурсії оглядали Св. Холмські Печери, як найбільший Український Пантеон-Некрополь.

Коли збільшився неспокій на наших землях в зв'язку з військовими обставинами, створено Фонд Допомоги Духовенству, що стало терпіти від бандитських нападів зо сторони тих, яким не подобалося релігійно-національне відродження Холмсько-Підляської Землі.

Усі Єпархіальні інституції, утворені й організації в особі Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона мали мудрого Провідника й приклад невтомного працівника.

Співпраця між Митрополитом Іларіоном і Духовною Консисторією, яка складалася з 5 Духовних і одної світської особи, що керувала Пресовим Відділом, була повна й гармонійна. Ніколи жодних конфліктів не було. Свої засідання Консисторія відбувала в приміщені Духовної Консисторії, а в особливо важливих справах — в Архієпископській Палаті й під головуванням Владики Іларіона. Усі справи ви-

рішувала Духовна Консисторія й давала їх на затвердження свого Єпархіального Архиєрея.

Владика Митрополит, як це всім відомо, є людиною праці, надзвичайно працьовитий і в прямуванні до осягнення наших державно-національних і релігійно-церковних ідеалів жертваний, витревалий і, так би мовити, впертий. Тієї витривалості в праці, тієї впертості в праці для добра нашої Церкви й Народу навчав він усіх, а передусім своїх найближчих працівників — членів-радників Консисторії. І не тільки словом, але також своїм власним прикладом. Про це свідчила невтомна праця Холмсько-Підляського Архіпастиря на всіх ділянках Єпархіального, літературного й наукового життя.

Тому то Холмщина й Підляшша вважали слушно Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона своїм найвищим Провідником і в глибокій вдячності за працю в покорі схиляли перед ним свої голови, як своїм Духовним Вождем, прирікаючи вірну службу Св. Православній Церкві й Українському Народові.

о. Протопресвітер Григорій Метюк.

ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВІ В ПОЛЬЩІ. (Рр. 1920-1939).

Світла й тіні.

1. Яка доля народу — така й його Церкви.

Як і ціла історія нашого Українського Народу, так і історія Матері нашої — Православної Церкви, — це періоди упадку й піднесення (відродження), тернистого шляху тяжких терпінь і переслідувань та нормально-го або світлого розвитку. Як і в цілій нашій історії, так і з Церквою Православною. Іс життя і розвиток нашої Церкви, як і взагалі релігійне життя, від прадавніх часів все були залежні від загального політичного положення нашого народу.

Не є темою цієї праці, розміри якої обмежені браком місця, описувати докладно історію Православної Церкви в Україні, як і церковно-релігійних відносин у нашій Батьківщині. Тут дозволимо собі по можливості в найкоротшій формі подати фрагментарні

чно огляд розвою Православія та церковно-релігійних відносин на північно-західних землях під Польщею від часу повстання останньої до вибуху II-ї Світової Війни.

2. Російське засилля в Церкві.

Як і на всіх землях був. Російської Імперії, так і в Україні Ієрархія Православної Церкви в своїй більшості складалась з росіян, або Архиереїв часом з українського походження, але русофільського наставлення. Це належало до політики царської Московщини, тому, як відомо, і в час коротко-тривалої самостійної української державності 1917-20 рр. відсутність канонічно-висвяченої української правосл. Ієрархії болюче відчувалась, та дуже негативно спричинилась на цілому розвиткові розмосковлення Правосл. Церкви та її усамостійнення. Це торкалось і тих земель з православним населенням, заселених у більшості українцями й білорусами, які в наслідок постанов Версальського Трактату з 1919 р. та пізніше Ризького Договору 1921 р. відійшли до Польщі по I-й Світ. Війні, цебто Волині, Полісся, Холмщини, Підляшша та білоруських етнографічних земель. Крім Ієрархії, в більшості росіян, усі керівничі становища в усіх вищих (митрополитальних та єпархіальних) управліннях, в духовних академіях, семінаріях і дух. школах були обсаджені росіянами або московофілами. Переважно росіянами або перекінчиками-малоросами, не раз більш зажерливими ненависниками всього українського, ніж родовиті росіяни, були Намісники й Архимандрити Почаївської Лаври (найбільшої правосл. святині Західної Українни), Архимандрити й Ігумени монастирів, як і члени консисторій та більшість т. зв. повітових Протоієреїв, цебто настоятелі міських соборів, благочинні (декани) і т. п. На багатьох звичайних парафіях настоятелями були такі ж Священики московофіли, “бездійні” малороси або й родовиті москали.

3. Заходи про розмосковлення.

В процесі зросту серед україн. населення тих земель національної свідомості, що реально виявилось втворенні різного руху культурно-освітніх та економічних організацій (Про-

світи й кооперативи різних типів), як і середнього шкільництва (що-правда, останнє лише на Волині), православні українці, доля яких змусила перебувати впродовж 20 років під польським панування, почали звертати увагу й на церковно-релігійну ділянку, а саме на розмосковлення своєї Церкви. Це діялось головним чином на Волині, яка, після братньої Галичини, під оглядом національної свідомості стояла найвище.

Початок українізаційного руху на церковній ниві пів.-захід. Волині можна зареєструвати від р. 1920. Рух цей, що йшов з низів, спочатку однаке мав спорадичний характер. Пізніше, з бігом часу та в процесі збільшення національної свідомості, а з тим і бажання віруючих українських правосл. мас молитись і слухати Слово Боже живою народньою мовою, цей рух прийняв масовий, а в деяких повітах (як Дубенщина, Луччина, Рівенщина, Крем'янеччина та частинно Володимирщина й Ковельщина) стихійний характер.

4. Проголошення автокефалії. — Угодовські тенденції самої Ієрархії. — Митрополит Діонісій.

Боротьба з московським засиллям в Церкві, яку тутешні "росіяни" вважали своєю доменою, та свої позиції старались завзято боронити, не була легкою. Почалось від унезалежнення підпорядкування Церкви в канонічному відношенні зверхності Москви. Ці заходи самої Ієрархії під натиском польського уряду, який не бажав підпорядкування Православної Церкви в своїй державі іноземній зверхності, скінчилися визнанням Царгородським Патріярхом Григорієм VII-м "Томосом" від 13.XI.1924 р. автокефалії з тим, що від того часу ця Церква офіційно почала називатись "Православна Автокефальна Церква в Польщі".

До історії здобуття цієї автокефалії слід додати такий факт: 8 лютого 1923 р., як жертва проти цього акту згинув І-й Голова цієї Церкви, Митрополит Юрій (Ярушевич). Його застрілив під час розмови в цій справі в митрополитальному домі в Варшаві фанатик і завзятий сторонник "єдінства Православія", цебто підпорядкування Православної Церкви і в Польщі — Москві, до того духовна особа, Архимандрит Смарагд (Павло Лати-

шенко), б. Ректор Холмської Духовної Семінарії.

Після смерті Митрополита Юрія, Митрополитом Православної Церкви в Польщі став до того часу Архиєпископ Волинський і Крем'янечський Діонісій (Валединський), по національності теж росіянин. Він, з короткою перервою з початком Другої Світової Війни, перебував на цьому посту аж до половини 1948 р., коли його усунено.

Про довголітню й многогранну діяльність цього Первоієрарха Православної Церкви в Польщі скажемо тільки кінотеко, що майже до вибуху II-ї Світової Війни була вона в багатьох моментах і відношеннях не у всьому згідна з національними інтересами українського народу і хоч були в його діяльності і в тому часі цілком позитивні потягнення та дії, що торкаються спеціально українського населення, але цілий процес розмосковлення Церкви відбувався з великими перешкодами з боку передусім самої Ієрархії та підлеглого їй Духовенства. Була завелика угодовість по відношенню до польських урядових чинників, ціла політика Ієрархії йшла по лінії найменшого опору, в чому, на жаль, не без вини і сам Блаженніший Митрополит Діонісій. Та цей момент не є докладним розглядом нашої статті, тому його оминаємо до іншої нагоди. Скажемо лише, що коли б Митрополит Діонісій (спочатку) і більшість Ієрархії не противились українському рухові в Церкві, було б заощаджено багато зужитої народньої енергії, уникло би зменшення серед віруючих мас авторитету, як самої Ієрархії, так і більшості Духовенства взагалі, не втрачався б стан посідання на користь різного роду сект (особливо штундистів) та від р. 1930 — унії (католицтва східного обряду).

5. Невдала спроба заведення нового стилю.

Стихійна постава українських мас та прив'язання до своїх народно-релігійних традицій наймарканіше та спонтанно м. ін. були виявлені в одно-згідній протестаційній акції в справі заведення нового стилю в Православній Церкві. Це діялось, здається, в 1924 р. Польський уряд видав тоді розпорядження проводові Православної Церкви про перехід з традиційного

старого церковного стилю на новий. Ієрархія П. Ц. в Польщі в проводі з Митрополитом Діонісієм ухвалила майже без спротиву застосуватись до цього розподілення адміністр. влади й видала в тому дусі зарядження духовенству на місцях. Та проти цього майже спонтанно почались протести віруючих православних мас під проводом Української Православної Репрезентації, яка, скликаючи масові віча та активно виступаючи з парламентарної трибуни, головним чином спричинилась до відкликання цього немудрого розпорядження й залишення традиційного старого стилю в П.Ц. В цій справі, як тодішня православна Ієрархія, так і Духовенство дуже підірвали свій авторитет та не могли вдіяти нічого проти рішучого спротиву народніх мас.. З самого початку введення урядового нового стилю були трагікомічні моменти: в Свята за новим стилем відправлялись Богослужіння при цілком порожніх Церквах без вірних. Крім Священика й дяка, часом старости, а іноді асисти представників адміністр. польської влади (поліції) в Церкві нікого не було, на томіст на Свята за старим стилем, Храми, як звичайно, були переповнені. Те саме було в Митрополітальному Соборі св. Марії Магдалини в Варшаві на Празі, де відправляв сам Митрополит чи хтось з інших єпископів.

Це все бачили й знали польські чинники, і в наслідок виразно виявленого "бойкоту" та згаданої рішучої постави правосл. громадянства, як українського, так і білоруського, розпорядження це урядово було відклікано, Ця солідарна й рішуча постава українців і білорусів ще раз пригадала польським урядовим чинникам важливість проблеми т.зв. національних меншин, чого грізним мemento для них був м. ін. вислід соймових та сенатських виборів 1922 р., коли то з північно-західних українських земель були до польських парламентарних палатах обрані всі до одного українці, а з білоруських — білоруси і 1 росіянин.

6. Розмосковлення, але дуже повільне. Деякі здобутки щодо українізації.

Заходом чи старанням українського православного громадянства в ділянці розмосковлення своєї Церкви на-

тралляли на дуже великі труднощі з боку тих, проти кого ця акція зверталась, а неукраїнської Ієрархії і також, якщо не по крові, то по духові Духовенства, як і їхніх прихильників світських росіян і москвофілів. Боротьба за надання українського національного змісту своїй Церкві була дуже довгою й упертою та не раз мала дуже бурхливий та трагічний перебіг.

Як одного з прикладів цього пригадуємо факт відлучення з Церкви відомого українського церковно-громадського діяча д-ра Арсена Річинського (м. Володимир), що був головою історичного луцького церковного з'їзду 5—6 червня 1927 р.

Щойно по довгих і тяжких зусиллях, дня 10.IV.1932 р. було висвячено єдиного єпископа — українця Полікарпа (Сікорського), теперішнього Митрополита УАПЦ, і то лише як вікарія Волинського правлячого єпископа, яким спочатку був сам Митрополит Діонісій, а від 15.IV.1934 р., хоч українець з походження, але в дійсності москвофіл Ариєпископ Олексій (Громадський). Цей Ієрарх в часі своєї діяльності на катедрі правлячого Архиєпископа Волинської єпархії, як про нього висловляється п. Senex "хоч не рівно й не широко, провадив в церковному житті-з деякими застеженнями українську лінію".

Як згадано, деякі здобутки на церковній ниві православні українці хочали, але лише по твердій і впертій боротьбі. Всеж деякі ділянки, як напр. Намісництва Почаївської Лаври і монастирів та більшість міських Протоієреїв (настоятелів соборів) так і до вибуху II-ї Світ. Війни не вдалося змінити. На цих становищах лишались переважно росіяни або москвофіли, а Богослужіння відправлялись по-слов'янськи з російською вимовою. Такою ж мовою в більшості соборів, монастирів, а навіть звичайних сільських Церков виголошувались і проповіді. Такий же дух панував здебільшого й по Духовних Семінаріях (Крем'янецькій та Віленській), як і на Богословському Факультеті Варшавського Університету, особливо в його інтернаті для студентів. Хоч серед професорського складу теології були й відомі українські вчені, як тодішній професор Ів. Огієнко, тепер Митрополит Д-р Іларіон та професори О.

Лотоцький, Дм. Дорошенко, В. Біднов та ін.
(Закінчення буде). **В. Савійській.**

УКРАЇНЦІ М. КІЄВА БАЖАЛИ БАЧТИ НА КІЇВСЬКОМУ МИТРОПОЛІЧОМУ ПРЕСТОЛІ ВЛАДИКУ ІЛАРІОНА.

Незабутий 1941 рік! Рік великих надій і національного піднесення! Київ, як столиця України, з кінця вересня бує новим подихом у всіх ділянках політично-громадського життя, а також і в ділянці життя української церковної громади, що не має ще на чолі Керівника-Архипастыря.

Збори вірних синів Української Православної Церкви обирають Всеукраїнську Церковну Раду, яка вживає заходів до якнайкращої організації Церковного Управління, і до запрошення на Київську Митрополичу Катедру достойного Архипастыря. І на устах парафіян, і на устах обраних до Церковної Ради я чув ім'я Владики Холмського Іларіона.

У той час (у жовтні 1941 р.) до Києва прибув бл. пам. Арх. Олексій теж у справах організації Української Церкви. Я, бувши особисто знайомий з Владикою Олексієм ще з Холмщини (до 1917 р.), з радістю брав участь у зустрічі Владики в Міській Управі м. Києва.

Там Владика Олексій сказав, що і Церковна Рада у м. Рівному, що вважала себе теж Всеукраїнською, оскільки Центр Управління Україною перебував там, обрала на Київський Митрополичий Престол Владику Холмського Іларіона.

Ми всі були дуже раді, що в цьому питані немає розходжень між вірними синами Української Церкви, і лише чекали на приїзд Владики Іларіона до Києва.

Але, як і всі наші надії на Відродження України були в короткий час розбиті несподівано суворою дійсністю німецько-гітлерівської окупації, так були розбиті і наші надії бачити Владику Іларіона в Києві на Митрополичому Престолі...

Але Владика Іларіон був обраний і Київ чекав його!

Проф. В—вич.

До Редакції журналу "Слово Істини".

Прошу надрукувати в журналі "Слово Істини" вищеподаного моого листа. Вважаю, що кожне слово правди про один з важливих моментів у житті Високопреосвященого Митрополита Іларіона мусить бути вимовленім і оголошеним.

Проф. В—вич.

ДОГМАТИЧНИЙ І КАНОНІЧНИЙ СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ.

VIII.

СЛУЖИТИ НАРОДОВІ — ТО СЛУЖИТИ БОГОВІ.

6.

Докази з святоотцівської літератури.

Святоотцівська література дає велике число переконливих доказів, що Святі Отці Церкви ісповідували на ділі велику й спасенну науку: Служити народові — то служити Богові. Але я подаю тільки частину з них, що маю в себе під рукою.

Ще з зарання Християнства сильно поширенна була думка, що Богові ліпше служити самотою, в пустині, звідки й пішло християнське пустинножитство. Але так само з давнього часу пішла й протилежна думка, — що Богові приємніша служба Йому в світі, серед живих людей, бо вони всі потребують власне цієї служби для себе.

1. Пророк Мойсея все життя своє служив своєму рідному народові, і цю свою службу вважав за службу Богові. А "коли Мойсея виріс, то відрікся зватися сином дочки фараонової. Він хотів краще страдати з народом Божим, аніж мати до часу гріховну потіху" (Євр. 11.24,25).

2. Так само, з наказу Божого, служили своєму народові всі Патріярхи, Судді та всі Пророки, і вони всі вважали, що служачи народові, вони тим служили Богові.

3. Коли принесли Дитину Ісуса до Єрусалимського Храму, то там був "чоловік, йому ймення Семен, — людина він праведна та богобійна, — що потіхи чекав для Ізраїля" (Лк. 2.25).

Приглянемося більше до цього. Праведний Семен живе тим, що чекає потіхи не для себе самого, а для сво-

го рідного народу. Бо він служив своїму народові, і цю службу вважав службою Богові.

А коли Семен узяв Ісуса на свої стяречі руки, то проказав хвалу Богові, а в ній сказав: “Нині відпускаєш свого слугу, Владико, за словом Твоїм у спокої, бо бачили очі мої Спасіння Твоє, що Ти приготовив його на славу народу Твоїого Ізраїля” (Лк. 2.29-32). І тут знову праведний Семен підкреслює, що настає слава не для нього, а для його народу, цебто знову свій народ він ставить на перше місце. Та інакше й бути не могло, бож він “чекав потіхи для Ізраїля”, і тим тільки жив.

І за те, що Семен вірою й правою служив народові, жив тільки його долею, мріяв тільки про його славу, а все це вважав службою Богові, Бог нагородив його тим, що вдостоїв його стати Богоносцем.

4. При Єрусалимському Храмі жила -й 84-літня Пророчиця Анна, що розповідала про Дитину Ісуса всім, що “чекали визволення Єрусалиму” (Лк. 2.38).* Єрусалим був зайнятий тоді чужинцями, окупантами римлянами, а Анна й інші чекали його визволення, бо любили свій народ, служили йому, любили свою столицю.

Отож, і праведний Семен, і праведна Анна гармонійно поєднали в собі любов до Бога й любов до свого рідного народу, бож на цьому власне “увесь Закон і Пророки стоять” (Мт. 22. 40). Вони служили Богові службою народові.

5. Святий Миколай за молодих літ своїх поступив був до монастиря, що звався Сіон. І хотів увесь віддатися на службу Богові, відрівавши від народу. Та раз на Молитві почув він голос: “Миколає, якщо ти хочеш заслужити від Мене вінця, то йди й подвізайся на добро світу. Не в монастирі твоя нива, іди в світ!” І Миколай пішов у світ, і все своє життя ревно служив народові за що й став найславнішим серед святих.

6. Є гарна стародавня народня легенда про Святих Миколая та Касіяна, яка глибоко й ясно з'ясовує, що служити народові, то служити Богові. Одного разу послав Бог Святого Миколая та Святого Касіяна на землю, щоб

*Деякі грецькі тексти мають en Jerusalem, в Єрусалимі, але це нашої справи не міняє.

побачили, що діється в світі, й розповілі Йому. Уже вертаючись, ідути собі Святі дорогою, та й бачать, що якийсь селянин забрався з возом збіжжя в грязюку, й ніяк вибратись не може. Аж надривається з сил селянин та кінь його, але віз ані рушить.

— Ходім, допоможемо бідареві, — зараз таки кинувся Святий Миколай. Ale розважний Касіян заперечив:

— Та що ми поможемо? Та ж ми обидва в ясних ризах, — ми їх, боронь Боже, повибуджуємо!

— То йди собі вперед, — каже Св. Миколай, — а я тут спробую, чи не допоможу...

I кинувся Св. Миколай до воза, добре взялися вдвох з селянином до нього, — і таки вивезли на сухе... Селянин і слів не знаходив, щоб віддячити за таку велику поміч... Ale Св. Миколай зовсім позабруджував ясні свої ризи, відверху аж до долу, а до того ще й подер іх...

Наздогнав він Св. Касіяна, а той і не пізнає його...

— Як же ми до Бога підемо? — жахнувся Касіян...

— Нічого, — каже зніяковіло Св. Миколай, — якось там буде... — I винувато струшує грязюку з ясних своїх риз...

I підійшли вони до воріт Раю, а там іх зустрічає Св. Петро з ключами. I теж не пізнає Св. Миколая:

— I де ж це ти так убрався? — питаете.

Розповів Св. Миколай, покірливо й винувато, усе, що сталося, а лице Петрове аж засвітилося, — задоволений був. I пішов Петро до Бога, щоб передати все, що він почув, — бо не пускати ж такого заболоченого перед Божі очі.

I вернувся Петро, й оповістив Божий присуд:

— Добре зробив еси, Миколає. За правдиву службу біжньому будуть люди святкувати тобі двічі на рік... A тобі Касіяне, досить і самих ясних чистих риз твоїх, а святкувати тобі будуть раз на чотири роки (29 лютого переступного року)...

Звичайно, це тільки народня легенда, але вона дуже добре відбиває, що служити народові — то служити Богові.

7. Преподобний Макарій Єгипетський († 390 р.) 60 літ перебув на пустині, служачи Богові Молитвою, а не

в світі. Одного разу Господь відкрив Макарію в сні, що в недалекому від нього місті живуть дві жінки, які досконаліші від нього в чеснотах і ліпше служать Богові. Макарій став шукати цих жінок, щоб навчитися від них, чим би ліпше догоодити Богові. Він думав, що вони чинять якісь надзвичайні подвиги. І Макарій розшукував цих жінок, і виявилося, що вони ведуть тихе, родинне життя, звичайне в світі. Вони були замужем за двома братами вже 15 літ, і чесно виконували свої супружі й домові обов'язки... І Макарій молив Господа, щоб Він допоміг йому жити так побожно в пустині, як ці жінки жили в "грішному" світі.

8. Мученик Димитрій Солунський (III-IV в. в.) вірно служив своєму народові, і цю службу свою вважав службою Богові. Коли на його рідне місто напали були вороги, то він обороняв його, а Господа благав: "Господи, коли ти погубиш це місто, то й я з ними (солунянами) загину, а ясли спасеш їх, то й я з ними спасуся".

7.

Інші докази.

1. Бувши на цьому світі, Ісус Христос часто звав себе Сином Людським (Son Adam), цебто тим Сином, що ввесь віддався на службу людям, що ввесь став на службу для них. Став таким, бо так було предопреділено Богом споконвіку, і Син Божий став Сином Людським, і був слухняний Своєму Отцеві, і покірливо служив Йому службою народові.

2. Свято Богоявлення, коли Ісус Христос уперше явився народові, щоб служити йому, святкується скрізь велично, бож Бог Отець свідчив про Сина, а Дух Святий голубкою зійшов на Нього. Це було привселюдне явлення Христа на світ, початок Його служби народові, "щоб послужити й життя своє дати на викуп за багатьох (Мт. 20.28, Мр. 10.45). Службою народові Ісус служив Своєму Отцеві.

3. Сама назва для Духовних "пастирі" говорить про службу народові. Бож пастир не тільки охороняє своє стадо, але найперше — служить йому, працює для нього. Бог — Пастир Ізраїля (Пс. 76.20,79.1), а тим самим й іншого народу. Христос був завжди Добрим Пастирем, бо все життя слу-

жив народові. Вдумайтесь глибоко в оці слова Христові: "Я — Пастир добрий. Пастир добрий кладе життя власне за вівці" (Ів. 10.11), і взагалі в усю промову Спасителя про доброго Пастиря (Ів. 10.1-18), — вона ясно свідчить, що служити народові — то служити Богові.

4. Життя Української Церкви переволнене прикладами, що в нас завсіди відчувалася споконвічна українська ідеологія: Служити Народові, то служити Богові. Церкви й Манастири наші вдавнину все були тісно зв'язані з народом, бо служили йому. Напр. вони утримували для всенародньої користі бібліотеки, школи, шпиталі, друкарні, лічниці і т. ін. Києво-Печерська Лавра ще з часу свого повстання завжди чесно й віддано служила своєму народові, уважаючи це за службу Богові. Відомо, що преп. Феодосій не благословив молодих монахів на затворництво, вимагаючи від них праці для світу, для народу.

Євангельську ідею: Служити Народові — то служити Богові, глибоко втілив в своє життя наш славний філософ Григорій Сковорода (1722—1794), що мав змогу зайняти високе становище в Церкві, але того не зробив, бо все своє життя глибоко розумів, що найбільша служба Богові — служба народові. І всі останні 30 літ свого життя Гр. Сковорода цілком присвятив службі українському народові, подорожуючи по Україні й скрізь навчаючи головно простий народ. І в цій своїй праці все життя був монахом-аскетом, хоч і пильно уникав монастирів.

Протилежно Сковороді ідеологічного напрямку був славний український аскет, старець Паїсій Величковський, ровесник Сковороди (1722-15.XI.1794). Він заклав у нас "старчество", багато працював по монастирях, був плідним письменником, але вся праця його відбувалася в монастирях, для невеликого кола вибраних людей. І в історії нашій бачимо: Сковорода став плідним і загальнознаним, а П. Величковський — малознаний.

8.

Велике значення нової заповіді.

Господь не все ще відкрив нам про Себе, не все ми знаємо про Нього, не все знаємо, як насправді служити Йо-

му, яка повинна бути наша Богослужба, які стосунки до Нього. Багато знаємо з цього, але не все, не глибоко знаємо. Тут я подав одну тільки ділянку нашої Богослужби, але найважливішу: про службу Богові наймилішою Йому службою народові, на чому Закон і Пророки стоять.

Службою народові служить Богові ввесь Його світ: селянство служить на полях, робітництво на фабриках, міщанство в торговлі, інтелігенція по різних установах: учителі в школах, урядники в урядах, лікарі в шпиталях, адвокати в судах, поети й письменники в літературі, інженери в різних галузях життя й т. ін. І служать Богові службою народові всі, коли тільки не навмисне шкодять Йому. Як бачимо, службою народові служить своєму Творцеві ввесь світ, служить самою істотою свого життя, самим устроєм світу, служить кожен, хто живе. Таким чином “служити народові — то служити Богої”, це великої глибини заповідь, яка перетворює всю вселенсьну на правдивий Храм служіння Господеві. Увесь світ — це найвеличніший Храм Божий, а все людство вже самим життям своїм служить Своєму Творцеві! “Усяке диханіє да хвалить Господа!” (Псалом 150.6).

Глибоко про це навчає нас Апостол Павло: “Чи не знаєте ви, що ви — Божий Храм, і Дух Божий у вас пробуває? Як хто нівечить Божого Храма, того знівечить Бог, бо Храм Божий святий, а Храм той — то ви” (1 Кор. 3.16,17). “Бо Господня земля й її повнія” (1 Кор. 10.26), “Господня земля, ю що на ній, цілий світ і мешканці Його” (Пс. 24.1).

Нова ця наука, яку я тут всебічно удоводнюю, реально ставить нас усіх, усе людство близче до Бога свого. Він Батько для всього людства, для всього світу, а ми всі Його діти, і всі ми служимо Йому, як у спільній родині. Нова ця наука дає немало нового для Богопізнання, для вияснення стосунків між світом та Творцем. Людині й людству відкриваються нові широкі горизонти для Спасіння, для глибшого пізнання світотвору й його завдань. Нова наука міняє наш світогляд на службу Богові, бож служимо Йому всі ми, тільки служимо не однаково, на різних становищах, близче чи далі від Його Св. Престолу.

Сильніші богослови глибше розкриють нову цю науку й глибше висвітлюють її значення. Не роблю з “народу” якогось божка, але все ж таки треба прийняти, що він найбільший твір Господній, а до того й створений на образ і подобу Божу (Буття 1.27), і ми повинні служити Йому для його добра й щастя. Нова наука чисто християнська, яку можуть легко сприйняти всі конфесії, бо вона для всіх надається, нікому нічого не ламаючи. Для всіх вона істотна бо захоплює саму душу нашої Віри.

Нова наука щиро демократична, як і вся Євангельська наука. Вона всенародня, вселенська, світова. Служба й праця ставиться тут, як конечна дорога нашого Спасіння для всього людства, для цілого світу. Служити — це робити добро; слово це ніколи не має в собі жодної кривди кому, жодної шкоди. Хто кривдить народ чи шкодить Йому, той Йому не служить, і тим іде проти заповіді світотвору, бо ми повинні служити народові тільки на добро, і це Божа заповідь для всього світу. Ось тому нова ця наука має надзвичайно глибоке соціальне значення, і коли б світ сприйняв її належно, вона б його переродила. Спинилися б війни, спинилися б наласти, засяло б світло в нашій темряві.

Пригадаймо собі науку Апостола любові, цебто служби народові, Івана Богослова: “Хто ненавидить брата свого, той у темряві. А хто любить брата свого, той пробуває в світлі, і в ньому спокуси немає. Хто ж ненавидить брата свого, пробуває той в темряві, і не знає, куди він іде, бо темрява очі Йому осліпила” (1 Ів. 2.11).

“Бо темрява очі Йому осліпила”, — ось у цьому власне криза сучасного світу. Бог створив світ так, що він може існувати тільки при службі всіх Йому та при додержанні Божої Правди. А людство Божу Правду топче, а що “служба народові — це служба Богові” зовсім забуло. І світ тепер зайшов у кут, попав у найбільшу кризу, бо зійшов з правдивої дороги Християнства. Заповіді Христові, заповіді Християнства світ звів до абстрактних понять, і летун, вибираючись кидати бомби на безоборонне місто, кладе собі до кишені... Євангелю... “Бо темрява очі Йому осліпила”...

Вселенська Церква Христова має

такі величезні сили для правдивого служення народові, що коли б вона, — серцем і розумом сприйнявши нову науку, — кинула їх на цю службу, як на службу Богові, то світ переродився б, і не був би таким темним та бідним. Народ, людство — це найвищий твір Господній, і кожен має обов'язок службою йому нести добро й щастя цьому творові, допомагаючи його розвоєві.

Коли я кажу "народ", "світ", я їх мислю з тим кращим, що вони мають. Апостоли в своїх Посланнях часто під словом "світ" мислять тільки гріховний світ, сам гріх, але мусимо всі працювати, щоб цієї "гріховності" було в ньому якнайменше, і щоб нарешті вона зникла з нього. І тоді буде в світі скрізь світло, і ми ходитимем у світлі, і Царство Боже настане на ньому. Коли ми будемо пам'ятати, що служити народові — то служити Богові, то цим ми приспішимо Царство Боже на землі.

Ця нова наука мусить увійти в світопогляд усього людства, всі мусять нею перейнятися, сприйняти її істотно, як головну Євангельську науку, тоді світ піде іншою дорогою, бо всі будуть свідомо служити народові і цю службу вважатимуть службою Богові. Тоді народ, увесь світ стане правдивим творивом на образ і подобу Божу.

Глибоко вірю, що коли не зрозуміє цієї нової науки сучасне покоління, то конче зрозуміє його наступне чи наступні, але ця величина для людства наука таки стане святою й церковною. Стане світові на переродження, а Богові на славу.

27. IX. 1948.

† Іларіон.

СКИТАЛЬНИЧЕ ЖИТТЯ.

(Від наших дописувачів).

Наше студентство. По грошевій реформі в Німеччині тяжке життя стало для скитальників, особливо для тих, що не є під опікою IPO, а живуть приватно на німецьких харчевых картках. Найдошкульніше це все відбилося на нашім студентстві. Воно тепер не має жодної матеріальної спромоги закінчувати свої студії. Збірки нашого громадянства на допомогу студентству такі мінімальні, що не мо-

жуть покрити навіть самої оплати за студії, не говорячи вже про удержання; помешкання та виживлення. А про одіж і зовсім мовчу, бо ціна убрання така висока, що бідному студентові годі про^у це й мріяти. Звичайно, такі умови життя дуже уемно впливають на успіхи студій. Будької праці дістати від німців годі, бо й для них самих її нема. Робочої сили в Німеччині досить, натомість великий попит за працею.

В Німеччині багато скитальників виїздить тепер у різні країни. Наше становище щодалі, то все стає тяжче. Щомісяця відбуваються великі скорочення працівників, дорожнеча росте, харчування гіршає, заробітку трудно дістати.

Наукове життя не має тепер такого розмаху, як до грошової реформи. Наукові конференції відбуваються тепер рідко, бо залізничий квиток коштує тепер дуже дорогого, і через те мало людей приїздить на наукові конференції.

Часописів по таборах ми маємо дуже мало, — конче присилайте їх нам!

В У. Т. Г. І. продовжують учитися головно студенти старших семестрів. Авдиторне навчання завмирає. Прийдеться знову ширше розвивати позаавдиторне навчання, яке також не має світлих перспектив з огляду на сучасний політичний і господарчий стан Європи.

Листування з нами, скитальниками — воно підтримує нас на дусі, воно свідчить, що брати за океаном не забули за нас. Поручайте, щоб до нас частіше писали!

Наші "великі громадські діячі" пильнують якнайскоріше виїхати з Австрії, а виїхавши, забувають за нас усіх... Один з таких "діячів" минулого року виїхав від нас до Канади, й до цього часу не вважає за потрібне ані писати до нас, ані що прислати. Забув за нас зовсім... Такі наші "патріоти"...

В'їзд до Аргентини тепер став труdnішим, бо змінені іміграційні приписи. Вимагають по 133 нім. марки за візу, й обмежили вік, — до 60 років.

Виїзд до Аргентини чомусь стрима-

ний. Є відомість, що причина цьому — підписання політичної згоди з Іспанією, звідки має найближчого часу приїхати яких 150.000 іспанців. Тому сидимо, й чекаємо невідомо чого...

Перенесли. Нашувесь лагер перенесли з Тіргайму до Байройту, й прилучили до балтів, де умови життя дуже скрутні...

Нас перекидають із табору в табір. Незабаром Ашаффенбург ліквідується, а скитальників перевозять до різних таборів. Стиснуть усіх, як оселедців у бочці, а там же близько 7 тисяч людей... За страхом думаємо про все це...

Життя скитальників що раз тяжче. Брак грошей і відживлення. Хто має купецький хист, то іде на село й торгує з баварцями. Хто живе тільки з таборового котла, підупадає на здоров'ї. Це все найбільше відбивається на дітях, і багато з них захворіло на сухоти...

Безнадія. З хвилюючими думками зустрічаємо ми Новий Рік, — губиться віра в людей. Яку жорстокість запровадили: право на виїзд та працю мають тільки фізично здорові, молоді, самітні... Через це відпадає надія іхати за океан...

НА СКИТАЛЬНИКІВ.

Хто визнає себе українцем, той мусить допомогти нашим обездоленим Скитальникам в Європі!

Хто визнає себе християнином, той мусить скласти даток нашим Скитальникам!

Хто має не зачехтіле серце, той відгукнеться на наш заклик!

Присилайте свої датки грошеві чи одяжові на адресу Митрополитального Комітету Опіки над Скитальниками: 804 Magnus Ave., Winnipeg, Man., Canada.

На Скитальників склали: Недужий зо шпиталю 1 д., Бодз 1, Нестор 1.

Збори Митрополитального Комітету Опіки над Скитальниками відбулися 30. I. в Митрополитальній Палаті. Митрополіт широко розповів про значення Комітету й про його завдання. По обміні думками ухвалено: 1. В міру своїх сил Комітет ніс і несе свою

моральну й матеріальну допомогу нашим Скитальникам. 2. Продовжувати цю допомогу й надалі. 3. Допомога ця ні в чому не заважає парафіяльним потребам та фінансам.

ЖИТТЯ МИТРОПОЛИТАЛЬНОГО СОБОРУ В ВІННІПЕГУ.

Слово Істини голосить Митрополит Іларіон у своєму Соборі невпинно, і воно завжди притягає до себе повно слухачів. На Йордан 19-го січня Митрополіт виголосив Слово на тему: “**Прийміте всі Духа премудрості, Духа розуму, Духа страху Божого!**” за таким змістом: 1. Велич Йорданського Свята, його історія, Свято Світла. 2. Христос — то Світло світлові. 3. Якої премудrosti навчав Христос: любов, Правда й братерство. 4. Страх Господень.

Неділю 30-го січня присвятив Митрополіт Іларіон пам'яти Крут, і виголосив сильне Слово: **Найбільша жертва за Батьківщину.** Зміст був такий: Вступ: наші січневі спогади: 22. I. 1918, 22. I. 1919, 29. I. 1918. 1. Найбільша жертва за Батьківщину, 2. Значення Батьківщини для людини, 3. Христос наказує нам любити свою Батьківщину, 4. Жертви за Батьківщину (на Стирі 1651 р., Крути 29. I. 1918 р.). 5. Легенда про Криваву Сорочку, 6. Любімо діяльно свою Батьківщину!

Йордан у Митрополитальному Соборі відбувся надзвичайно вроčисто. По Св. Літургії, яку служив М. Іларіон у сослуженні свого парафіяльного Священика, відбулося посвячення води за чином Митрополита Могили. Соборяні, за старофкраївим звичаєм урядили біля Собору величний Йордан та витесали з льоду великого Хреста. І хоч на дворі було —30° морозу все таки воду освятили на Йордані. Місцева англійська “Free Press” вмістила на першій сторінці велику знімку з моменту освячення води.

Вшанування пам'яти Крут відбулося дуже велично в Митрополитальному Соборі. Службу Божу відслужив 30.I. Митрополіт Іларіон зо своїм парафіяльним Священиком. Високо чуле Слово сказав Митрополіт, і переволнений Собор не міг здергатися від сліз смутку. Під час співу Вічної Пам'

яти полеглим Крутянам і всім, що душу свою поклали за волю України, ввесь Собор опустився на коліна...

Річні Збори. У неділю, 30 січня, відбулося в Митрополитальному Соборі Річні Збори парафіяльні, на яких обрано нову Управу на 1949 рік. Склад Управи такий: Голова — Григорій Блок, його Заступники — Микола Кущніrik і Дмитро Дубик, Секретар Рекордовий — Борис Карпинський, Секретар Фінансовий — Яким Гельмич, Скарбник — Микола Гаврилюк, Директори: Антін Генік, Михайло Ковал'чуک, Андрій Мизерота, Господарі: — Григорій Бабяк, Григорій Баляє, Петро Коник, Контрольна Комісія: Степан Сокульський, Михайло Челяда, Іван Хома, Голова Т-ва "Боян" — Іван Кирилюк. Завідуючий Гардеробою — Іван Шидловський, завідуюча Бібліотекою — Марія Войтович. Відають світлом: Василь Музичук, Михайло Крутяк, Максим Юрчик, Аркадій Карпинський, Степан Котельницький, Дмитро Данько. — Річні Збори вибрали Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона почесним Головою Управи Собору.

Чайне прийняття в неділю 30. I. відбулося зараз же по Річних Зборах Собору. Митрополит Іларіон теплим Словом привітав новообрани Управу.

Дитячий хор при Митрополитальному Соборі буде провадити п. Галина Юзвишин.

Свято Соборності. В суботу 22 січня Протопресвітер о. Григорій Метюк в імені Українського Народного Університету виголосив відповідний реферат в Читальні "Просвіти" Ст. Боніфас 22. I. цр. на Святі Соборності, яке урядив КУК.

ДОБУДОВА МИТРОПОЛИТАЛЬНОГО СОБОРУ.

Докінчили будову! У вівторок 25-го січня 1949 р. в Митрополитальній Палаті відбулося спільне засідання Управи Собору й Будівельного Комітету. Митрополит зробив широкого доклада про конечність добудови Собору. По всестороннім обміркованні цієї важливої справи Збори одноголосно постановили: 1. Приступити до закінчення будови Собору вже в цьому

біжучому році, 2. Про своє рішення подати до відому Річних Зборів Соборної Парафії 30-го січня ц. р. на відповідну ухвалу.

Загальні Річні Збори Парафії Православного Українського Митрополитального Собору Св. Покрови в Вінниці 30 січня ц. р., вислухавши всеобщий доклад свого Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона й принесши належну гарячу Молитву Господеві, одноголосно постановили: 1. Приступити вже тепер до закінчення будови Митрополитального Собору. 2. Річні Збори доручають нововибраній Управі Митрополитального Собору й усім його установам мати справу з закінчення будови Митрополитального Собору за свою найпершу справу. 3. Річні Збори дають право своїй Управі складати різні Комісії, які будуть потрібні для успішнішої добудови Митрополитального Собору. 4. Річні Збори наказують Управі Митрополитального Собору пильно берегти зібрану на добудову Собору готівку від обниження її покупної сили, цебто від девальвації. 5. Річні Збори загальне керівництво над справою добудови Митрополитального Собору просять прийняти на себе Високопреосвященнішого Митрополита Іларіона. — По цій історичній постанові Збори встали й проспівали вдячне "Достойно есть".

ВИДАВНИЦТВО "НАША КУЛЬТУРА"

Досі вийшли такі твори Митрополита Іларіона (Проф. Д-ра Ів. Огієнка) в Видавництві "Наша Культура": 1. Легенди Світу, 75 ц. 2. Марія Єгиптянка, поема, 75 ц. 3. На Голготі (Страждання Українського Народу), поема, 75 ц. 4. Туми, поема, 20 ц. 5. Бережімо все своє рідне! 20 ц. 6. Приєднання Церкви Української до Церкви Московської 1686 р. 30 ц. 7. Прометей, поема, 30 ц. 8. Народження Людини, філософська містерія на п'ять дій. 50 ц.

Ціни зазначені з пересилкою. Випишуйте ці твори!

Ново�енцям подарунок, це книжечка: "Бережімо все своє рідне!" Ціна 20 ц.

"Слово Істини", народній християнський місячник, ідеологічного значення. Річна передплата 2.50 дол. Випи-

суйте річник за 1948 рік, по 2.50 за річник з пересилкою.

Адреса для висилки передплати:
“Nasha Kultura”. 804 Magnus Ave.,
Winnipeg, Man., Canada.

“СЛОВО ІСТИНИ”.

“Слово Істини”, від самого свого початку, ще від листопада 1947-го року, коли з'явилося перше його число, сіє по всьому українському світові правдиве Слово Божої Істини, щоб глибше виявити церковну Божу Правду та українську церковну ідеологію. Щоденно до Редакції приходять листи зо всіх сторін світу, і в них завжди просять вияснення та науки. І скільки “Слово Істини” в силах, постільки воно служить Українському Народові та Його Церкві й невтомно сіє Слово Істини.

Звертаємося до всіх: 1. Допоможіть Видавництву добровільними датками на Видавничий Фонд!

2. Просимо поплатити всю свою залеглу передплату з минулого року!

Адреса: “Slowo Istyny”, 804 Magnus Ave., Winnipeg, Man., Canada.

На Фонд Видавництва С. Тураш прислав 2.75 дол. Сердечна дяка!

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ ТА ПРИХИЛЬНИКІВ.

Закликаємо все Українське Громадянство до масової передплати наших видань!

Просимо приєднувати нам нових передплатників!

Кому ми досі висилали свої видання без передплати, просимо негайно внести її!

Просимо поплатити всю свою залеглу передплату!

НОВІ КНИЖКИ.

Просимо присилати нові книжки на рецензію!

Проф. П. Ковалів — Б. Ковалів: Мистецтво слова. Посібник для акторів, декляматорів, дикторів, членів драматичних студій, педагогів, письменників, поетів, промовців, проповідників, співаків, студентів, учнів середніх шкіл і всіх, хто вивчає слово

її рідну мову. Вид. “Громада”, Париж, 1948 р., 112 ст. Зміст: I. Дихання й звук, II. Голос, III. Вимова, IV. Виразність мови, V. Мистецтво промовця. Ціна 3 НМ.

Гординський С.: Український вірш. Поетика. Мюнхен. 1947.

Державин В.: Курс загального мовознавства. Авгсбург. 1947.

Парфанович С.: Загоріла полонина. Бойківські оповідання. Авгсбург. 1948 р. 88 ст.

Приходько В.: Під сонцем Поділля. Спогади. Вид. третє. Мюнхен, 1948 р. 160 ст. Зміст: Привороття. Подільська Духовна Семінарія. Перша Подільська “Просвіта”.

СВЯТИЙ ЮРІЙ І ЗМІЙ.

По е м а .

І.

Віднині в силу входять боги.

Шумить Силена, мов те море,
А з нею й Лівія скелista, —
Все місто пишне світлозоре
В разках промінного намиста.
Настав новий цар у Силені,
І привіти тнуть на повні груди,
А цар пири дає шалені, —
Вина й музиків повно всюди!

Попити люди завжди раді,
А цар новий — рідка причина,
І кінця нема гучній параді,
В забавах кожная хвилина.

Нова зоря зійшла в народі,
Розумний цар, м'який у всьому, —
Неслухатись такого годі,
І радість горне всю сірому!

Та ось скінчилися забави,
Пора до денної роботи, —
І з палат царських лініві лави
Пливуть додому без охоти.

А цар повів вкінці новину, —
Вертає знов отцівську віру:
“Віднині Господу та Сину
Щоб не приносили оффіру!”

Віднині в силу входять боги,
Що в нас давніше панували, —
Збудуєм їм нові чертоги,
Щоб в них пишалися ваали”...

Народ зачав був гомоніти,
Що Віру любить він Христову,

Але слухняний був, як діти:
Нехай боввани будуть знову!

**

В царя була єдина доня,
Прекрасна, соняшна мов рожа,
Їй впала глибоко до лоня
Нова Христова Віра Божа.

Царівна тайно все зідхала
І вночі молилася Христові,
І росла душа їй досконала
У Правді Божій та любові.

Але послухатись веління
Царева донечка нев силі, —
І в серці в неї — ніч осіння,
Сльозами крились очі милі...

Їй зростала в темряві царівна,
Народом люблена їй слухняна,
Спокійна їй тиха, духом рівна,
В роботі довгий день від рана.

Ї земля Лівійська, мов в тумані,
Вклоняється ідолам знов стала,
Ї жилось царівні, як тій лані
В витті голодного шакала.

Вона бо мусіла ховати
Свою святу Христову Віру,
Ї про це не знали батько й мати,
Ї царівна мутилась над міру.

II.

І Господь послав належну кару.

Ї Господь послав належну кару
На всіх Силенчиків безбожних:
Послав їм змія, як примару
На простилю люді на вельможних.

Глибоке озеро край міста
Маціло люд собі красою:
До нього хлопець чи невіста
Спішили з ранньою росою.

При ньому весело та людно, —
Воно годує людність вбогу,
А вже рибацьке просте судно
Дає родинам жити змогу.

І ось в цім озері змій лютий
Вмостився людям, як примара;
Усіх вхопився страх нечутний, —
Грізна на місто Божа кара!...

І став цей змій людей хапати
Ї тягнути в воду на поживу, —
І не одна ридала мати,
І батько шкраб чуприну сиву...

А змій з'їдав людей й скотину,
А надто смакував він діти,
І готовий кожну був хвилину
На влови людські знов летіти.

А то бувало громом-риком
Влітав змій раптом поміж люди,
А ті втікали з диким криком,
Ї безліку гинули повсюди...

Ї життя спинилося в Силені:
Нема родини без печалі,
А пострах напади шалені
Безкарно вів все далі й далі.

Ї кипіли в розпачу мешканці,
Горіло їм в душі ї у серці:
Удень, вночі, увечір, вранці
Чинилось пекло на озерці!

Рятунку жодного не мали,
Пропала їм про нього й мрія:
В душі гніздилися шакали,
А серце гризла безнадія...

Бо хто міняє Божу Віру,
В того впинаються стожала,
Ї в Силені змій усім за шкіру
Щоденно лив їдкого сала...

(Далі буде).

† Іларіон.

**СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.**

Ведмідь запанувало в літературній мові. Архайчне “медвідь” потроху губиться. Повстало з давнього медвідь через переставлення (метатеза) м і в. У “Кобзарі” Шевченка знаходимо: ведмідь 175, ведмедик 175, вежмежа 175.

Ввесь, увесь. В літературній мові пащує займенник “ввесь” чи увесь”, що помалу заступає стару форму “весь”. Це притаманна наша форма, сильно поширенна в живій мові, а тому не треба б нею нехтувати й заміняти конче на архаїзм “весь” (панує в мові російській).

Взагалі ніколи не міняється на “у-загалі”; так наказує академічний правопис. Див. мое “Рідне Писання” 238.

Вибачатись, а не звинятись. Вираз із російського “звинятись” (рос. извиняться) уважається в нас за недозволений вульгаризм. І не пишемо: “Звиняючись тим, що...”, треба: оправдувшись чи вибачаючись тим, що.